

ного за хімічним складом високотемпературного флюїду з великих глибин у земну кору. Відповідно родовища-поклади вуглеводнів різних розмірів формувалися переважно по вертикальному розрізу. У напрямі на глибину кількість таких покладів-родовищ повинна зростати і тиски у них повинні бути більшими, тобто концентрації ВВ з глибиною зростатимуть.

З цих фактів утворення газу, нафти, бітумів і інших вуглеводеньвмістних сполук у поданих у складних фізико-хімічних умовах із стійких неорганічних- мінеральних кисеньвмістних сполук необхідно вважати природним вуглеводневим феноменом.

Саме на таких позиціях розвивав теорію неорганічного походження та синтезу газу і нафти на великих глибинах академік НАН України Г. Н. Доленко в Інституті, який він побудував і ми маємо змогу брати участь у роботі конференції, присвяченій його імені.

Маргарита СЕМЕНЮК, Мирослава КОЗАК

З ІСТОРІЇ СТРАХУВАННЯ НАФТОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ПРИКАРПАТТЯ

Інститут геології і геохімії горючих копалин НАН України, м. Львів,
e-mail igggk@mail.lviv.ua

Понад тисячі справ — згруповані документи економічного та епістолярного змісту — зберігаються у фондах Центрального державного історичного архіву. Прикладом високого професійного рівня страхування видобутку є «Societe francaise des Petroles de Potok». «Klingelhöffer Defrieswerke», «L. Liebermann Technische und elektrotechnische bedarfartikel» та «August Kohl Seilerwaren und Schlauch-Fabrik» у Відні, «Robert Kern, zastęstwo Witkowskiej Fabrykirur» у Львові, «Koncern naftowy «Du Nord»» з Кракова, «Magyar Átlaános hitelbank» у Будапешті — ось далеко не повна згадка ділових контактів сформованої установи. Зокрема, на базі останнього товариства було організовано у Бориславі осередки «Lieb Licht» і у Дрогобичі «Joachim Bäcker», які оберігали «склад рур бурильних, газових і помпових, машин і парових котлів».

Перші звітні документи страхової установи з рисами страхувального об'єднання або групи у Польщі датуються рубежем XVI та XVII століття (Познань, 1544). Владу цікавило більше суспільне страхування, тому відповідальним за страхування від пожежі стало «Товариство Міський Вогонь» (1803) у Варшаві та Познані, тоді ж відокремилася «Товариство сільської пожежної служби» (1804). Відповідно до резолюції пруського короля Фрідріха Вільгельма III, у герцогстві Варшавському працювали товариство «Пожежа» та «Асоціація будівель від вогню».

Прикарпаття було першим прикладом взаємного страхового об'єднання. Існують згадки щодо страхової компанії «Flogianka» (1784, Познань), метою якої було збереження майна від вогню, що знаходилося поблизу свердловин.

Австрійська філія страхової компанії «Florianka» була відновлена у Кракові в 1860 році. Пізніше змінила назву на «Страхове Товариство взаємне» й її бізнес розширився за межі Галичини. Продаж страхових полюсів був популярним також на Волині, Поділлі й Україні.

У 1873 році на основі приватної страхової компанії виникла пруська філія і банк взаємної безпеки «Веста», з офісами в Берліні, Дрездені та Галле, який виконував роль страхувальника до початку Другої світової війни. Комісія під Міністерством рільництва розробила рекомендації щодо запобігання і локалізації пожеж на свердловинах з видобутку нафти (1886). Згідно з прийнятим Намісництвом «Закону про товариства» (1867), поруч з малочисельними пожежними командами створюються добровільні пожежні товариства, зокрема у Бориславі й Східниці (1893).

Початок ХХ ст. в Польщі відзначений багатьма інституціями взаємних страховиків, таких як Асоціація взаємного страхування град «Церера», Асоціації взаємного страхування «Промінь», «Асоціації взаємного страхування від нещасних випадків». У міжвоєнний період в Польщі процвітав взаємний рух страхових компаній. 1900 року в Царстві Польському виникло товариство пожежного страхування будівель. Було засновано ще один центральний орган страхування у Варшаві (і ця організація діяла до 1915 року), який забезпечував губернське взаємне протипожежне страхування будівель.

Крім вищеназваних діяли десятки співтовариств, таких як «Філія польської спілки робочих загального страхування у Кросно», «Товариство страхових агентів забезпечення в Катовицях» і «Профспілка страхових агентів асекуративних у Львові». Найвідомішим було генеральне «Товариство взаємного страхування» (PZUW), що після війни перевели у повну власність держави. На теренах Австро-Угорщини перша польська страхова компанія протягом 9 років пропонувала страхування життя, поступово розширюючи спектр послуг, надаючи всім ринок приватної ініціативи. Найбільш відоме у Європі (більше 65 %) на польському ринку було «Страхове Товариство взаємне», яке складали представники різних професій, переважно лікарі — зокрема Медична Асоціація, асоціація взаємного страхування автотранспортних засобів Варшава-Білосток.

Перша світова війна призвела до зниження активності страхових компаній. Правові основи страхування були визначені указом глави держави Юзефом Пілсудським (1919). Під час розділу у Великій Польщі і Померанії, на основі вже існуючих установ, розпочали бізнес Національна протипожежна страхова компанія в Познані, Національне страхування життя в Познані і Помор'ї та Асоціація страхування від пожежі в Торуні. У цей період створені перші великі страхові компанії з обмеженою відповідальністю. Вже з 1917 року, працює польське суспільство гарантії та запевнення «Патрія» та страхова компанія «Полонія». Роком пізніше виникла компанія страхування «Vita», яка в 1919 р. запустила у Познані польські банки зі страхування і перестраховання «Lechia», на ринку сьогодні діє як «Гідний».

Додатковий імпульс до розвитку страхового права дав Сейм 1921 року, який встановив обов'язкове страхування в сільському господарстві і будівель від пожежі. На цій основі було створено польське взаємне Управління страхування, його складові здійснювали свою діяльність на всій території

країни і за її межами. У 1927 році польська Генеральна дирекція перетворюється в товариство взаємного страхування, а рік потому, Поштовий ощадний банк також отримав повноваження страхування життя. Наприклад, одна із провідних страхових компаній у Великобританії «Prudential Plc» у 1927 році придбала контрольний пакет акцій «принципу обережності».

У 1929 році внаслідок злиття декількох компаній було створено найбільшу страхову компанію в Польщі — Познаньську Групу страхових компаній, до якої долучилися у Кракові «Flogianka» і «Patria». Перед Другою світовою війною на польському ринку страхування працювали 67 страхових компаній державного та приватного вітчизняного та іноземного капіталу. Архів періоду «розвинутого соціалізму» не багатий на цінні матеріали для дослідження, проте документи ЦДІАУ (Львів) надають інформацію про зародження страхування нафтогазового промислу Прикарпаття і зберігають її наступним поколінням.

¹Мирослав СИВИЙ, ²Євген ІВАНОВ

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИРОДНИХ ЛАНДШАФТНИХ СИСТЕМ В НАФТОГАЗОНОСНИХ РЕГІОНАХ

¹Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка,
м. Тернопіль, e-mail: syvyjm@ukr.net

²Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів,
e-mail: eugen_ivanov@email.ua

Сучасні нафтогазові установки залишаються серйозними джерелами забруднення природно-господарських систем. До негативних наслідків, що виникають унаслідок видобування нафти, конденсату і газу, належать: порушення гідрологічного режиму та погіршення якості поверхневих, ґрунтових і підземних вод, забруднення атмосферного повітря, ґрунтового і рослинного покривів. Головними забруднювачами ландшафтних систем є відпрацьовані бурові розчини, буровий шлам, бурові стічні води, горючо-мастильні матеріали, флюїди при аварійному фонтануванні і використанні свердловин, інтенсивні нафтогазопрояви, що виникли унаслідок порушення стану консервації покладів вуглеводнів і герметичності свердловин.

Антропогенний вплив на ландшафтні системи у межах нафтогазоносних басейнів, як результат нафтогазовидобутку, має певні особливості на таких етапах: під час проведення геофізичних робіт і розвідки; під час будівництва свердловин; під час їхньої експлуатації; під час транспортування нафти і газу. Зокрема, при геофізичних дослідженнях найбільша небезпека забруднення пов'язана з буровими і вибуховими роботами та використанням радіоактивних елементів; під час будівництва свердловин — із знешкодженням відходів буріння та аварійними викидами нафти, газу і води; у разі їхньої експлуатації — із забрудненістю нафтою і загазованістю території родовища, що має небезпечні для людини концентрації вуглеводнів; під час транспортування - із забрудненням унаслідок прориву нафто- і газопроводів, втрати сировини залізничним та автотранспортом.